

بسمه تعالی

مقدمه

انشار سالانه‌ی آمارنامه مصرف فرآورده‌های نفتی انرژی را توسط شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی ایران یکی از مهم‌ترین اقداماتی است که با هدف آسیب‌شناسی ساختار مصرف فرآورده‌های نفتی و اتخاذ راهکارهای مناسب جهت اصلاح الگوی مصرف انرژی در کشور ماصورت می‌گیرد. بی‌شک انشار مستمر این کتاب طی دهه ۸۰ و ارائه اطلاعات مربوط به مصرف و یارانه فرآورده‌های نفتی در جلب توجه مدیران و نخبگان کشور برای مدیریت مصرف انرژی و منطقی نمودن قیمت‌ها و تدوین قانون هدمند نمودن یارانه موثر بوده است. این آمارنامه در واقع منعکس‌کننده بیان عملکرد سالانه‌ی ما در مواجهه با یکی از مهم‌ترین منابع ثروت ملی کشور و نحوه‌ی استفاده از این کالای راهبردی، جهت توسعه اقتصادی کشور می‌باشد. علاوه بر آن در شرایطی که کشور ما در حال پیاپی سازی مهم‌ترین برنامه تحول اقتصادی خویش (قانون هدمند کردن یارانه‌ها) می‌باشد و با توجه به نقش و جایگاه حامل‌های انرژی در این قانون، مراجعه به آمار و ارقام و نمودارهای مندرج در این کتاب به ما کمک خواهد کرد تا درک ملموس‌تری از شرایط موجود داشته و با بصیرت کامل‌تری در جهت اصلاح الگوی مصرف فرآورده‌های نفتی کام برداریم.

برای شرکت مایه خشودی و افتخار است که در طول چند سال گذشته کام‌های مهمی در جهت اصلاح الگوی مصرف و زمینه‌سازی برای اجرای کامل قانون هفتمند کردن یارانه‌ها برداشته است. اجرای موفق سامانه هوشمند سوخت و نگاهی به آمار توسعه جایگاه‌های (CNG) در طول سال گذشته و تاثیر آن بر کنترل مصرف بنزین، به ویژه در شرایطی که دشمنان مایه خواهند از نیاز کشور به واردات بنزین به عنوان حربه‌ای علیه منافع ملی ما استفاده نمایند، نمایانگر این است که مایه توانیم با شناسایی منابع و امکانات ملی خود از یک سو و توانایی‌های علمی و فنی فرزندان این آب و خاک از سوی دیگر تمام تهدیدها و تحریم‌های بیگانگان را به فرصتی برای دستیابی به خودکفایی، توسعه و شکوفایی اقتصادی کشورمان تبدیل کنیم.

تجارب موفقیت آمیز شرکت مادر سالهای اخیر در زمینه‌هایی چون توسعه‌ی جایگاه‌های (CNG)، بهسازی و نوسازی ناوگان حمل و نقل، گسترش فضاهای خدماتی و رفاهی و ... نشانگر آن است که امکانات و ظرفیت‌های واقعی کشور به مراتب بیش از آن چیزی است که هم‌اکنون مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرد. این تجربه‌ها به ما می‌آموزد که چنانچه در چارچوب سیاست‌های کلی نظام در راستای پیاده‌سازی کامل اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران کام برداریم و از امکانات گسترده‌ی مردمی و توانایی‌های علمی، فنی و اقتصادی بخش خصوصی در اداره کشور بهره‌گیریم، می‌توانیم به‌سنگ رشد و توسعه در کشورمان شتاب بیشتری بخشیده و بار سنگین هزینه‌های دولت را از شانه‌های مردم برداریم.

در تعامل با بخش خصوصی، شرکت ما توانسته است گام‌های مهمی در راستای تحقق دولت الکترونیک در سالهای اخیر بردارد. اجرای موفقیت آمیز سامانه هوشمند سوخت و ایجاد بزرگترین بانک اطلاعاتی کلیه وسایل بنزین سوز در تمامی سطح که در سطح منطقه کم نظیر است امکاناتی فراهم نموده تا بتوانیم بهترین خدمات را با کمترین هزینه و بدون اتلاف وقت در اختیار مردم قرار دهیم. راه اندازی سامانه‌ی خرید اینترنتی، پرداخت الکترونیک، فعال سازی کیفیت پول در سیستم کارت هوشمند سوخت و همچنین پروژه تحویل نفتکاز به خودرو با براساس پیمایش که تحلی عظیم در بهینه سازی مصرف نفتکاز در بخش حمل و نقل بوجود خواهد آورد از جمله اقداماتی است که در آینده‌ای نزدیک به بهره برداری خواهد رسید و استقبال مردم از این گونه خدمات و توانایی‌های علمی، فنی و اجرایی کارشناسان ما کوهی روشن بر این مدعاست که ما می توانیم در چشم اندازی نه چندان دور در همی زمینه های علمی، اجتماعی و اقتصادی، سرمایه کشور های منطقه باشیم.

اینجانب ضمن تشکر از تمامی دست اندرکاران تهنیه، پردازش، چاپ و عرضه‌ی این آمارنامه‌ی ارزشمند، از خداوند متعال می‌خواهم تا با لطف و عنایت خاص خود یاری‌مان فرماید تا خدمتگزارانی صادق برای مردم عزیزمان و کوشندگان را سخ برای اعتلای نام ایران اسلامی در پهنی کیتی باشیم.

فرید عامری
مدیرعامل

مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا در سال ۱۳۸۸

مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا شامل بنزین موتور، نفت سفید، نفتگاز، نفتکوره، گازمایع و سوخت های هوایی در سال ۱۳۸۸ جمعا به سطح ۸۶/۴ میلیارد لیتر (۲۳۷ میلیون لیتر در روز) رسید که نسبت به سال قبل ۱/۴ درصد کاهش مصرف داشته است. علت اصلی کاهش مصرف این فرآورده ها عمدتا به علت کاهش مصرف بنزین موتور بوده است. این میزان مصرف حدود ۳۶ درصد انرژی مصرفی کل کشور بوده است.

از مجموع مصرف فرآورده های نفتی انرژی زا نفتگاز با سهم ۳۹/۲ درصد (۳۳/۹ میلیارد لیتر)، بنزین موتور با سهم ۲۷/۴ درصد (۲۳/۷ میلیارد لیتر)، نفتکوره با سهم ۱۹ درصد (۱۶/۴ میلیارد لیتر)، نفت سفید با سهم ۷/۵ درصد (۶/۵ میلیارد لیتر)، گازمایع با سهم ۵/۱ درصد (۴/۴ میلیارد لیتر) و سوخت های هوایی با سهم ۱/۷ درصد (۱/۵ میلیارد لیتر) به ترتیب رتبه اول تا ششم را به خود اختصاص داده اند.

یارانه فرآورده های نفتی انرژی زا در سال ۱۳۸۸

مجموع یارانه پنج فرآورده عمده جمعا به سطح ۲۹۲،۹۷۸ میلیارد ریال (معادل ۳۱/۵ میلیارد دلار) رسید که در مقایسه با سال قبل ۳۳/۳ درصد کاهش داشته است. علت اصلی کاهش یارانه ها با وجود پایین آمدن مصرف در این سال کاهش قیمت نفت خام و در نتیجه پایین آمدن قیمت فرآورده های نفتی بوده است. از این میزان یارانه، ۲۵/۸ درصد سهم بنزین موتور، ۸/۳ درصد سهم نفت سفید، ۴۴/۲ درصد سهم نفتگاز، ۱۸ درصد سهم نفتکوره و ۳/۷ درصد سهم گازمایع بوده است.

نکته حائز اهمیت اینکه در سال ۱۳۸۸ میزان یارانه تخصیص یافته به سوخت های مایع بیش

از بودجه‌ی عمرانی کشور بوده است، از این رو منطقی کردن قیمت حامل‌های سوخت یکی از مهمترین اقدامات جهت کاهش این هزینه‌ها و صرف آن در بخش‌های عمرانی کشور می باشد.

مصرف بنزین موتور

مصرف بنزین موتور در سال ۱۳۸۸ به ۶۴/۸ میلیون لیتر (۶۲/۱ میلیون لیتر بنزین معمولی و ۲/۷ میلیون لیتر بنزین سوپر) در روز رسید که نسبت به سال قبل ۳/۳ درصد کاهش مصرف داشته است. کاهش سهمیه بنزین موتور و جایگزینی CNG به جای بنزین موتور به میزان ۹/۳ میلیون مترمکعب در روز در سال ۱۳۸۸ علت اصلی این کاهش بوده است. متوسط مصرف روزانه هر خودرو با احتساب مصرف هر ۳/۵ موتور سیکلت معادل یک خودرو در این سال ۵ لیتر بوده است. همچنین در این سال سرانه مصرف بنزین موتور به ازای هر نفر به سطح ۳۳۰ لیتر رسید.

واردات بنزین موتور

واردات بنزین موتور در سال ۱۳۸۸ به سطح ۲۱ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال گذشته (۲۰/۶ میلیون لیتر در روز) به میزان ۱/۹ درصد رشد داشته است. دلیل اصلی افزایش واردات این فرآورده باتوجه به روند ثابت تولید پالایشگاه‌های کشور و کاهش مصرف بنزین موتور در سال مذکور، بالابردن موجودی انبارهای نفت برای مقابله با بحران‌های احتمالی بوده است. از این میزان حدود ۷۲۰ هزار لیتر آن از بنادر شمالی (نوشهر و نکا) و مابقی آن از بنادر جنوبی (بندرعباس و ماهشهر) وارد گردیده است. در این سال بالغ بر ۷/۷ میلیارد لیتر بنزین موتور به ارزش تقریبی ۳/۵ میلیارد دلار وارد کشور گردید که بدین ترتیب حدود ۳۲/۴ درصد بنزین موتور مورد نیاز کشور از طریق واردات تامین گردیده است.

یارانه بنزین موتور

میزان یارانه بنزین موتور در سال ۱۳۸۸ بالغ بر ۷۵،۶۳۴ میلیارد ریال (معادل ۸/۱ میلیارد دلار) گردید که نسبت به سال گذشته ۲۸/۲ درصد کاهش داشته است. این میزان ۲۵/۸ درصد کل یارانه پنج فرآورده عمده می باشد. سرانه یارانه بنزین موتور به ازای هر نفر در این سال به ۱۰۵۷

هزار ریال رسید. همچنین در این سال سرانه یارانه بابت هردستگاه خودرو ۵/۸ میلیون ریال بوده است. در بین استان‌های کشور استان تهران با سهم ۲۲/۸ درصد بیشترین یارانه بنزین موتور را به خود اختصاص داده است.

مصرف نفت سفید

مصرف نفت سفید در سال ۱۳۸۸ به سطح ۱۷/۸ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال قبل ۳/۳ درصد کاهش داشته است. علت کاهش مصرف این فرآورده توسعه هرچه بیشتر شبکه گازرسانی و همچنین زمستان معتدل سال ۱۳۸۸ بوده است. در بین استان‌های کشور بیشترین مصرف این فرآورده به ترتیب به استان‌های آذربایجان غربی، خراسان رضوی و گیلان اختصاص داشته است. نفت سفید در بخش‌های مختلفی از قبیل صنایع، ارتش، اصناف، خانگی و ادارات به مصرف می‌رسد که در این سال ۹۶ درصد آن در بخش خانگی و مابقی در سایر بخش‌ها به مصرف رسید.

یارانه نفت سفید

در سال ۱۳۸۸ یارانه اختصاص یافته به نفت سفید بالغ بر ۲۴،۳۲۹ میلیارد ریال (معادل ۲/۶ میلیارد دلار) بوده که این میزان یارانه ۸/۳ درصد یارانه پنج فرآورده عمده را شامل می‌شود. در سال مذکور سرانه یارانه نفت سفید ۳۴۵ هزار ریال و سرانه مصرف آن ۸۸ لیتر بوده است.

مصرف نفتگاز

مصرف نفتگاز در سال ۱۳۸۸ به میزان ۹۲/۸ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال قبل ۰/۳ درصد رشد داشت. در بین استان‌های کشور بیشترین مصرف به استان تهران با سهم ۱۰/۷ درصد تعلق داشته است.

نفتگاز به لحاظ داشتن قابلیت مصرف در بخش‌های مختلف، دارای تنوع مصرف بیشتری نسبت به سایر فرآورده‌های دیگر می‌باشد. در این سال، ۵۳ درصد نفتگاز در بخش حمل و نقل، ۱۷ درصد در بخش نیروگاهی، ۱۳ درصد در بخش کشاورزی، ۹ درصد در صنایع و مابقی در سایر بخش‌ها به مصرف رسیده است.

واردات نفتگاز

در سال ۱۳۸۸ میزان واردات نفتگاز با احتساب برداشت روزانه ۱/۵۳ میلیون لیتر Heavy-End از مجتمع‌های پتروشیمی به سطح ۶/۴۱ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال گذشته ۳۷ درصد کاهش داشته است. از این میزان ۲۶۰ هزار لیتر از بنادر نوشهر و نکا و مابقی از بنادر جنوبی وارد گردیده است. در این سال جمعاً ۲/۳ میلیارد لیتر نفتگاز وارد کشور شد که معادل با ۶/۹ درصد از مصرف کل کشور بوده است.

یارانه نفتگاز

در سال ۱۳۸۸ میزان یارانه اختصاص یافته به نفتگاز بالغ بر ۱۲۹،۴۲۴ میلیارد ریال (معادل ۱۳/۹ میلیارد دلار) بوده که نسبت به سال قبل ۳۸/۴ درصد کاهش داشته است. این مبلغ برابر با ۴۴/۲ درصد از کل یارانه اختصاص داده شده به پنج فرآورده عمده می‌باشد. عرضه نفتگاز با قیمت پایین، عدم کنترل صحیح مصرف آن در بخش حمل و نقل و فرسوده بودن ماشین آلات صنعتی باعث مصرف بی رویه این فرآورده در بخش‌های مختلف اقتصادی و صرف هزینه‌های سنگین جهت اختصاص به یارانه این فرآورده شده است. منطقی نمودن قیمت نفتگاز یکی از مهمترین راهکارهای ممکن جهت کنترل مصرف بهینه این فرآورده در بخش‌های مختلف می‌باشد. در این سال سرانه یارانه نفتگاز به ازای هر نفر ۱،۸۰۹ هزار ریال بوده است و در بین استان‌های کشور سه استان تهران، اصفهان و خوزستان به ترتیب با سهم ۹/۲، ۱۰/۷ و ۷/۵ درصد بیشترین میزان یارانه نفتگاز را به خود اختصاص داده‌اند.

مصرف نفتگاز

مصرف این فرآورده در سال ۱۳۸۸ به سطح ۴۵ میلیون لیتر در روز رسید که نسبت به سال قبل ۴/۷ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۸۸ حدود ۵۹ درصد نفتگاز عرضه شده در بخش نیروگاهی و مابقی در سایر بخش‌ها به مصرف رسیده است. در بین استان‌های کشور سه استان اصفهان، آذربایجان شرقی و قزوین به ترتیب ۱۵/۶، ۸/۵ و ۸/۲ درصد بیشترین میزان مصرف را داشته‌اند.

یارانه نفتکوره

در سال ۱۳۸۸ مبلغ ۵۲,۸۴۶ میلیارد ریال (۵/۷ میلیارد دلار) یارانه بابت عرضه نفتکوره پرداخت شده است که از این میزان بالغ بر ۵۹ درصد آن به نیروگاه‌ها اختصاص یافته است.

بانکرینگ

روند صعودی میزان بانکرینگ که از سال‌های گذشته شروع شده بود در سال ۱۳۸۸ نیز ادامه داشته و در این سال به سطح ۳/۳ میلیون تن رسید که نسبت به سال گذشته ۵۷/۱ درصد رشد داشته است. پیش بینی می‌گردد با گسترش دامنه عرضه سوخت بانکر در بنادر ماهشهر، قشم، عسلویه و چابهار و همچنین وضع قوانین مالی مناسب روند صعودی فروش بانکرینگ ادامه داشته باشد.

صادرات نفت سفید، نفتگاز و نفت جت

در سال ۱۳۸۸ مقدار ۹۴۲ میلیون لیتر فرآورده به کشورهای عراق و افغانستان صادر گردید که از این میزان ۹۰۹ میلیون لیتر نفتگاز، ۲۳ میلیون لیتر نفت سفید و ۹ میلیون لیتر نفت جت بوده است.

سوآپ نفتکوره

در سال ۱۳۸۸ جمعاً مقدار ۴۹۵ هزار تن نفتکوره سوآپ گردید. که از این میزان ۳۵۹ هزارتن آن از کشورهای همسایه شمالی جهت تامین بخشی از نفتکوره مورد نیاز نیروگاه نکا از بندر نکا و ۱۳۶ هزارتن مابقی از کشور عراق جهت مصرف نیروگاه‌های غرب کشور (مفتح-بیستون-سهند) با نفتکش وارد کشور گردیده است.

تعداد جایگاه‌های عرضه کننده گاز طبیعی (CNG)

به منظور متنوع نمودن سبد سوخت خودروها و همچنین کاهش واردات بنزین موتور، ساخت جایگاه‌های CNG در دستور کار قرار گرفت. تعداد جایگاه‌های احداث شده تا سال ۱۳۸۴ برابر با ۶۴ باب بود. از این سال به بعد پروژه احداث جایگاه‌ها با سرعت بیشتری پیگیری گردید به طوری که تعداد آنها در سال ۱۳۸۶ به ۳۹۵ باب، در سال ۱۳۸۸ به ۱۱۹۱ باب و در ۷ ماهه

اول سال ۱۳۸۹ این تعداد به سطح ۱۴۷۸ باب رسید و پیش بینی می‌گردد تا پایان سال ۱۳۸۹ تعداد جایگاه‌های CNG به سطح ۱۷۰۰ باب برسد.

مصرف گاز طبیعی (CNG) خودروها

افزایش تعداد جایگاه‌های عرضه کننده گاز طبیعی در اقصی نقاط کشور از یک سو و همچنین افزایش تعداد خودروهای دوگانه سوز و پایین بودن قیمت گاز طبیعی از سوی دیگر موجب گرایش هرچه بیشتر صاحبان این خودروها به استفاده از گاز طبیعی گردید. بطوریکه مصرف گاز طبیعی روزانه از $\frac{0}{8}$ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۴ به سطح $\frac{9}{3}$ میلیون مترمکعب در سال ۱۳۸۸ رسید. در طی ۵ سال گذشته جمعاً ۶ میلیارد لیتر بنزین موتور با CNG جایگزین گردیده است که همین امر علاوه بر اینکه موجب کاهش مصرف بنزین موتور گردیده، کاهش واردات آن را نیز به دنبال داشته است.

مصرف سوخت نیروگاهها

الف: نفتگاز

در سال ۱۳۸۸ حدود $\frac{4}{9}$ میلیارد لیتر نفتگاز ($\frac{13}{5}$ میلیون لیتر در روز)، معادل ۱۷ درصد نفتگاز عرضه شده، در نیروگاهها به مصرف رسید که نسبت به سال گذشته $\frac{16}{4}$ درصد افزایش داشته است. علت اصلی افزایش این مصرف کاهش تحویل گاز طبیعی به نیروگاهها و همچنین در سرویس قرار گرفتن نیروگاههایی همچون گلستان، کاشان، نوشهر و خرمشهر بوده است.

ب: نفتکوره

در سال ۱۳۸۸ حدود $\frac{9}{5}$ میلیارد لیتر نفتکوره ($\frac{26}{1}$ میلیون لیتر در روز)، معادل ۵۹ درصد نفتکوره عرضه شده به مصرف نیروگاهها رسید که نسبت به سال گذشته $\frac{7}{4}$ درصد افزایش داشت. علت اصلی افزایش مصرف این فرآورده استفاده بیشتر از نیروگاههای بخاری به جای نیروگاههای برق آبی به لحاظ کاهش نزولات آسمانی جهت تامین برق کشور بوده است.

ج: گاز طبیعی

در سال ۱۳۸۸ روزانه به طور متوسط ۱۱۱ میلیون مترمکعب گاز طبیعی در نیروگاهها به مصرف رسید که این میزان، $\frac{28}{7}$ درصد مصرف گاز طبیعی کل کشور را شامل میشود.

یارانه سوخت مایع نیروگاهها

در سال ۱۳۸۸ یارانه اختصاص یافته به نیروگاهها به شرح ذیل بوده است :

یارانه (میلیون دلار)	یارانه (میلیارد ریال)	میزان مصرف (میلیارد لیتر)	فرآورده
۲،۰۷۷	۱۹،۳۱۳	۴/۹	الف) نفتگاز
۳،۳۷۰	۳۱،۳۴۴	۹/۵	ب) نفتکوره
۵،۴۴۷	۵۰،۶۵۷	۱۴/۴	جمع